

Опис

вибіркового блоку навчальних дисциплін «Екологічне та природоресурсне право» освітньої програми «Право» для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання

Вибірковий блок «Екологічне та природоресурсне право» освітньої програми «Право» для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання складається з навчальних дисциплін:

1. Міжнародне екологічне право
2. Екологічне право Європейського Союзу
3. Еколого-правові проблеми у сфері енергетики
4. Правові форми екологічного контролю
5. Цивільно-правова відповідальність за ядерну шкоду
6. Правові засади формування та реалізації екологічної політики
7. Проблеми дозвільної системи в екологічному праві
8. Проблеми права екологічної безпеки
9. Проблеми еколого-правової відповідальності
10. Проблеми компенсації шкоди за екологічним законодавством
11. Проблеми реалізації та захисту екологічних прав громадян
12. Правові проблеми екологічної експертології.

Відповідно до опису освітньої програми «Право» викладання зазначених навчальних дисциплін забезпечує досягнення здобувачами освіти результатів навчання 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20, що визначені Стандартом вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти для отримання освітнього ступеню вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» у галузі знань 08 «Право», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 643 від 20 липня 2022 р.

Викладання зазначених навчальних дисциплін зорієнтовано на формування у здобувачів вищої освіти поглиблених теоретичних знань та розвиток практичних фахових навичок в сферах: міжнародно-правового регулювання екологічних відносин щодо раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та забезпечення міжнародної (глобальної) екологічної безпеки; регулювання екологічних відносин в межах Європейського Союзу та реалізації екологічної складової Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; особливостей вирішення еколого-правових проблем у сфері енергетики; реалізації різних форм та видів екологічного контролю в Україні; правових проблем дозвільної системи, та забезпечення екологічної безпеки; особливостей реалізації цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду; реалізації еколого-правової відповідальності та компенсації екологічної шкоди за екологічним законодавством; правового захисту екологічних прав людини і громадянина; вирішення правових проблем екологічної експертології.

Дисципліна **«Міжнародне екологічне право»** передбачає опанування здобувачами освіти теоретичних знань щодо особливостей формування та розвитку системи правового регулювання екологічних відносин на міжнародному рівні, із основними пріоритетами міжнародного еколого-правового співробітництва, міжнародно-правовими способами захисту екологічних прав громадян, і формування у студентів практичних вмінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації норм міжнародних екологічних угод на національному та міжнародному рівнях, та в процесі захисту екологічних прав людини.

Дисципліна **«Екологічне право Європейського Союзу»** спрямована на пізнання основних принципів і положень щодо правового регулювання екологічних відносин в праві Європейського Союзу, формування екологічної політики та системи екологічного законодавства ЄС, правових способів захисту екологічних прав громадян в суді ЄС та Європейському суді з прав людини, правового регулювання в ЄС запровадження в різні сектори економіки «зелених», енергозберігаючих та безвідходних технологій, та формування практичних навичок використання цих знань в процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС, у правозастосовній, правозахисній, правотворчій та науковій діяльності. Особлива увага в межах курсу приділена розгляду та практичним аспектам реалізації на національному рівні еколого-правової складової Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Опанування студентами знань в межах даного курсу передбачає набуття ними практичних навичок синтезу, аналізу, узагальнення та тлумачення норм права і їх правової оцінки, та порівняльно-правовим аналізом норм екологічного права ЄС та України.

Дисципліна **«Еколого-правові проблеми у сфері енергетики»** спрямоване на набуття знань та виявлення розуміння здобувачами освіти еколого-правових проблем у сфері енергетики (паливно-енергетичному комплексі) України: науково-методологічних засад правового регулювання відносин у сфері енергетики України; правового регулювання державної екологічної політики у сфері енергетики; еколого-правових вимог у сфері правового регулювання енергетичних відносин; правового регулювання використання та охорони земель, надр, вод для потреб енергетики; правової охорони атмосферного повітря від негативного впливу об'єктів енергетики; правового регулювання відносин по використанню відновлюваних джерел енергії; правового забезпечення екологічної безпеки у видобувній промисловості та електроенергетиці. Також метою дисципліни є здобуття студентами практичних навичок розв'язання життєвих ситуацій з урахуванням аналізу чинного законодавства та практики його застосування у зазначеній сфері правового регулювання.

Дисципліна **«Правові форми екологічного контролю»** спрямована на поглиблене вивчення студентами засад формування інституту екологічного контролю в екологічному праві України, отримання навичок вирішення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією механізму контролю за додержанням екологічного законодавства як напряму екологічної політики, гарантії сталого розвитку суспільства і держави, реалізації та захисту екологічних прав громадян; набуття здобувачами освіти здатності та навичок у використанні одержаних знань у процесі застосування норм екологічного законодавства, при розробці та забезпеченні юридичного супроводу виважених рішень у відповідній галузі.

Дисципліна **«Цивільно-правова відповідальність за ядерну шкоду»** спрямована на опанування наукових положень, чинного міжнародного та національного законодавством у сфері цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду. Зокрема, навчальна дисципліна **«Цивільно-правова відповідальність за ядерну шкоду»** досліджує міжнародний режим цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду; принципи спеціального режиму цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду; поняття та підстави цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду; правове регулювання національного режиму відшкодування ядерної шкоди в Україні; ядерного страхування як засобу фінансового забезпечення відшкодування ядерної шкоди.

Дисципліна **«Правові засади формування та реалізації екологічної політики»**. Форми викладання і методи навчання цієї дисципліни спрямовані на набуття знань та виявлення розуміння теоретико-правових засад формування і розвитку екологічної політики України та правового механізму реалізації її стратегічних та тактичних напрямів; місця та ролі екологічної політики в системі правової політики України, юридичних ознак екологічної політики держави; інституційно-функціонального та функціонально-правового забезпечення реалізації екологічної політики держави в сучасних умовах; шляхів вдосконалення екологічної політики з метою її європейської та євроатлантичної інтеграції. Також метою курсу є здобуття студентами практичних навичок розв'язання реальних життєвих ситуацій, їх правильної правової інтерпретації, формулювання власних обґрунтованих суджень на основі аналізу проблем у сфері формування та реалізації екологічної політики в Україні.

Дисципліна **«Проблеми дозвільної системи в екологічному праві»** спрямована на поглиблення та удосконалення у студентів теоретичних знань і практичних вмінь та навичок щодо самостійного розв'язання завдань, пов'язаних із правовим регулюванням дозвільної системи в сфері екології. В процесі вивчення дисципліни розглядаються основні правові засади дозвільної системи в сфері екології, робиться акцент на правових проблемах реалізації дозвільної системи у сфері екології в умовах воєнного стану, а також у

контексті сучасних євроінтеграційних процесів. Приділяється увага окремим процедурам надання документів дозвільного характеру у природоресурсовій, природоохоронній сферах та при забезпеченні екологічної безпеки. В результаті вивчення дисципліни студенти отримують здатність застосовувати загальні та спеціальні еколого-правові знання при реалізації дозвільної системи в екологічному праві; виявляти, ставити та вирішувати проблеми правового регулювання дозвільних правовідносин в природоресурсовій, природоохоронній та антропоохоронній сферах; розробляти проекти нормативно-правових актів та правових актів індивідуальної дії у відповідній сфері.

Дисципліна «**Проблеми права екологічної безпеки**». Форми викладання і методи навчання даної дисципліни спрямовані на набуття знань та виявлення розуміння основних сучасних правових доктрин, принципів, правових засад та проблем у сфері: юридичної природи екологічної безпеки та екологічного ризику в еколого-безпекових правовідносинах; правового забезпечення екологічної безпеки, включаючи правові засади національної та транснаціональної безпеки, а також проблеми кодифікації законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки; управління у сфері правового забезпечення екологічної безпеки; правового регулювання колективних форм забезпечення суб'єктивних прав громадян на екологічну безпеку; організаційно-правових форм гарантування права громадян на екологічну безпеку; правових засад забезпечення екологічної безпеки при здійсненні еколого-небезпечних видів господарювання, а також міжнародно-правові аспекти забезпечення екологічної безпеки. Також метою курсу є здобуття студентами практичних навичок розв'язання реальних життєвих ситуацій, їх правильної правової інтерпретації, формулювання власних обґрунтованих суджень на основі аналізу проблем у сфері права екологічної безпеки.

Дисципліна «**Проблеми еколого-правової відповідальності**» спрямована на поглиблене дослідження здобувачами освіти: наукових підходів та положень національного, європейського й міжнародного законодавства, спрямованих на регулювання відносин у сфері реалізації еколого-правової відповідальності, її правових форм та видів, підстав виникнення, зміни та припинення правовідносин еколого-правової відповідальності, її об'єктивних та суб'єктивних ознак, змісту, особливостей притягнення винних (в окремих випадках - без вини) осіб до еколого-правової відповідальності та компенсації екологічної шкоди. Аналізується стан та перспективи вдосконалення за допомогою засобів еколого-правової відповідальності: механізму забезпечення екологічної безпеки (при здійсненні екологічно небезпечних видів діяльності, впровадженні нових видів техніки, технологій тощо); раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів і комплексів, охорони навколишнього природного середовища; забезпечення реалізації

громадянами України своїх суб'єктивних екологічних прав; захисту інтересів юридичних осіб, територіальних громад та держави; забезпечення законності та екологічного правопорядку (з урахуванням особливостей забезпечення дотримання екологічних вимог у процесі подолання наслідків збройної агресії РФ в Україні). Шляхом вирішення практично орієнтованих завдань відбувається формування у здобувачів освіти практичних вмінь та навичок щодо самостійного вирішення проблем, які виникають у процесі реалізації норм екологічного законодавства про попередження, виявлення та кваліфікацію екологічних правопорушень, притягнення винних (у випадках заподіяння шкоди об'єктом підвищеної екологічної небезпеки - без вини) до еколого-правової відповідальності, вибору методів обчислення екологічної шкоди. Вивчення спецкурсу спрямоване на підготовку фахівців для органів державної влади та управління усіх рівнів, правоохоронних органів, судів, адвокатури, органів місцевого самоврядування, наукової сфери та інших суспільних секторів.

Дисципліна **«Проблеми компенсації шкоди за екологічним законодавством»** передбачає розгляд правових питань щодо: здійснення дослідження поняття компенсації шкоди за екологічним законодавством, її правових форм, режимів, способів, характеристики двох типів правовідносин, у межах яких вона застосовується, зокрема, у межах регулятивно-стимуляційних правовідносин та у межах охоронно-захисних правовідносин; засвоєння наукових підходів до питань розвитку правового інституту компенсації шкоди за екологічним законодавством; здійснення дослідження особливостей компенсації шкоди за екологічним законодавством та способів її здійснення (натурального, грошового, страхування екологічних ризиків тощо); дослідження правових засад щодо здійснення систематизації правових норм про компенсацію екологічної шкоди тощо.

Здобувачі освіти набудуть здатність розуміти та застосовувати на практиці доктринальні засади компенсації шкоди за екологічним законодавством, основні засади формування інституту компенсації екологічної шкоди з урахуванням аспектів існування минулої, теперішньої та майбутньої такої шкоди, правову природу, правові форми, режими, способи компенсації екологічної шкоди, застосовувати акти законодавства, які регулюють регулятивно-стимуляційні та охоронно-захисні еколого-компенсаційні відносини, практику вирішення спорів з цих питань.

Дисципліна **«Проблеми реалізації та захисту екологічних прав громадян»**. Форми викладання і методи навчання цієї дисципліни спрямовані на набуття знань та виявлення розуміння науково-правових проблем формування і розвитку екологічних прав громадян та правового механізму реалізації та захисту екологічних прав громадян, а саме: особливостей правовідносин у сфері реалізації та захисту екологічних прав громадян;

проблем системності гарантій та правового механізму здійснення гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян; юридичних засад реалізації та захисту екологічних прав громадян; способів та методів захисту екологічних прав громадян, а також відповідальності в системі гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян. Також метою курсу є здобуття студентами практичних навичок розв'язання реальних життєвих ситуацій, їх правильної правової інтерпретації, у сфері реалізації та захисту екологічних прав громадян.

Дисципліна «**Правові проблеми екологічної експертології**» спрямована на формування та поглиблення у здобувачів освіти теоретичних знань, практичних вмінь та навичок із самостійного вирішення проблем, які виникають у процесі реалізації положень законодавства про оцінку впливу на довкілля, стратегічну екологічну оцінку та інші експертно-оціночні процедури. При вивченні зазначеної дисципліни студенти досліджують доктринальні підходи щодо сутності експертно-оціночних процедур та нормативно-правове забезпечення їх здійснення, участі громадськості в них. Приділяється увага й питанням удосконалення за допомогою оцінки впливу на довкілля механізму забезпечення екологічної безпеки (у різних сферах економіки, в процесі впровадження новітніх та «зелених» технологій, у сільському господарстві тощо), раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів і комплексів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення реалізації громадянами України своїх суб'єктивних екологічних прав, захисту інтересів юридичних осіб, територіальних громад та держави, забезпечення законності та екологічного правопорядку (з урахуванням особливостей воєнного стану). Здобувачі освіти набувають практичні навички стосовно: моделювання процедур організації та проведення оцінки впливу на довкілля (у тому числі оцінки трансграничного впливу); підготовки проектів юридично значимих документів у цій сфері, прогнозування її юридично значимих результатів тощо. Вивчення спецкурсу спрямоване на підготовку фахівців для органів державної влади, управління, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, судів, адвокатури, сфери бізнесу, науки, екологічно зацікавленої громадськості.

Загальний стиль навчання за вибіркоким блоком «Екологічне та природоресурсне право» ОС «Магістр» - завдання-орієнтований (з елементами проблемно-орієнтованого та самонавчання) із поглибленим вивченням проблем теорії екологічного, природоресурсного права та права екологічної безпеки, практики правозастосування у відповідній сфері. Лекції, семінари проводяться в малих групах, самостійна робота виконується здобувачем освіти на основі підручників, конспектів, презентацій, методичних рекомендацій, консультацій із викладачами.

Завдяки використанню викладачами в освітньому процесі авторських методик відбувається поглиблене опанування здобувачами освіти екологічного,

природоресурсного права та права екологічної безпеки у поєднанні з такими галузями національної правової системи, як конституційне, адміністративне, цивільне та інші галузі права, а також з міжнародним публічним і приватним правом, правом Європейського Союзу.

Досягнення результатів навчання освітньої програми та результатів навчання в частині, яке здійснюється блоком дисциплін «Екологічне та природоресурсне право», передбачає ґрунтовне формування у здобувачів освіти таких загальних та спеціальних компетентностей як здатність: до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність проводити дослідження на відповідному рівні; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність працювати в міжнародному контексті; здатність розробляти проекти та управляти ними; здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності; здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України; здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні; здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України; здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції; здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію; здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні; здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів; здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності; здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування; здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів; здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника; здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією; здатність самостійно готувати

проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини; здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості; здатність застосовувати сучасні методології науково-правових досліджень та застосовувати спеціальні методи досліджень у певних галузях юридичної науки; здатність аналізувати та інтерпретувати результати наукових досліджень, враховуючи використання міждисциплінарних та порівняльно-правових підходів; здатність використовувати наукові теорії та концепції, а також набуті практичні знання при проведенні наукових досліджень; здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях.

Вказане забезпечує досягнення визначених у відповідних робочих програмах дисциплін, які входять до названого вибіркового блоку, таких **результатів навчання** за освітньою програмою та результатів навчання конкретних дисциплін вибіркового блоку як оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання; співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами; проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження; здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки; вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово; обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи; дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання; оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності; генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг; аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права; використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції; проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського

Союзу; аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів; обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування; мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування; брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини; інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності; визначати актуальну практичну чи наукову проблему, планувати і виконувати дослідження на її вирішення, обирати релевантні методологію та джерела; брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень у галузі права; розробляти і викладати спеціальні дисципліни у закладах освіти, застосовувати сучасні освітні технології та методики.

Механізми забезпечення досягнення результатів навчання, визначених за вибірконим блоком дисциплін «Екологічне та природоресурсне право», передбачають використання професорсько-викладацьким складом таких форм, методів, технологій викладання та навчання, які відповідають вимогам сучасності, вчать самостійно і творчо мислити, аналізувати правові ситуації, самостійно навчатися, містять авторський компонент, орієнтовані на здобувача освіти і формування у нього навичок, вмінь, компетентностей. Опанування здобувачами освіти навчальних дисциплін вибіркового блоку «Екологічне та природоресурсне право» забезпечується акцентуванням у процесі викладання на проблемних аспектах судової практики, стимулюванні здобувачів освіти до самостійності і автономності у пошуку таких проблемних питань, шляхів правової оцінки, вирішення тих чи інших правових ситуацій.

Забезпечення досягнення програмних результатів навчання, визначених за навчальними дисциплінами вибіркового блоку відбувається завдяки:

- викладанню навчальних дисциплін вибіркового блоку "Екологічне та природоресурсне право" кваліфікованими фахівцями, в тому числі в формі авторських курсів, які розроблені на основі новітніх досягнень юридичної науки (вітчизняної та міжнародної);

- залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності в сфері регулювання різних видів екологічних суспільних відносин щодо раціонального використання та відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, як на національному рівні, так і на міжнародному.

- проведення майстер-класів із запрошенням фахівців-практиків в сфері захисту екологічних прав громадян, забезпечення екологічної та ядерної безпеки тощо.

- використання в освітньому процесі активних і інтерактивних форм проведення занять, в тому числі case study;
- проведення в навчальних групах розгляду практичних казусів, кейсів судових справ, ділових ігор, у тому числі у формі судових засідань тощо;
- проведення в навчальних групах проблемно-орієнтованих дискусій, предметом яких є обговорення недоліків правового регулювання, концепції розвитку правового забезпечення екологічних відносин, законопроекти та проекти нормативно-правових актів, які спрямовані на врегулювання різних видів екологічних суспільних відносин;
- індивідуальному консультуванню здобувачів вищої освіти та високого рівня організації їх самостійної роботи;
- отриманню практичного досвіду застосування норм екологічного законодавства в процесі нормотворчої, управлінської, правозастосовної діяльності в органах центральної виконавчої влади, що реалізують політику в сфері використання природних ресурсів, охорони довкілля, забезпечення екологічної та ядерної безпеки, в судових органах під час проходження навчальної практики.

Набуті знання та навички в процесі опанування навчальних дисциплін вибіркового блоку "Екологічне та природоресурсне право" є витребувані сьогодні при роботі в судах, на посадах прокурорів і слідчих правоохоронних органів, при роботі в апараті Верховної Ради України або помічником-консультантом народних депутатів України, здійсненні адвокатської діяльності, роботі в органах державної влади (профільних міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, місцевих державних адміністраціях), органах місцевого самоврядування, на посадах юристів (юрисконсультів) підприємств приватної форми власності, юридичних, консалтингових компаній та громадських правозахисних та екологічних організацій.